

Maa- ja metsätalousministeriö

kirjaamo.mmm@gov.fi

Viite: VN/15413-2023/MMM-2

ASIA: SUOMEN HIPPOKSEN LAUSUNTO LUONNOKSESTA VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI HEVOSTEN HYVINVOINNISTA

YLEISTÄ

Suomen Hippos ry raviurheilun ja hevoskasvatuksen keskusjärjestönä kiittää mahdollisuudesta lausua hevosten hyvinvointilain asetuseräluonnokseen.

Lakiasetus on herättänyt laajaa huomiota hevosalalla sekä keskustelua sen vaikutuksista alan toimijoihin. Suomen Hippoksen toiminnan ytimessä on hevosten hyvinvointi. Koko hevoskasvatuksen ja raviurheilun oikeutus lähtee siitä, ettei toiminta saa kyseenalaistaa hevosten hyvinvointia. Tutkittu tieto hevosten hyvinvoinnista lisääntyy ja muuttuu tällä hetkellä jatkuvasti ja ala on alkanut tehdä itse aktiivisesti uudistuksia sekä kilpailutoiminnan sääntöihin (mm. ajotapasäännöt raviurheilussa, hevosten hyvinvointitarkastukset raviurheilussa) että laatutyöhön (Hyvä Talli -laatujärjestelmä, Mittarit hevosen hyvinvoinnille -hanke) sen pohjalta. Myös koulutusta ja tiedotusta hevosten hyvinvoinnista on lisätty ja alan ammattilaiset ovat aktiivisesti nostaneet esiin uutta tietoa ja sitä omaksutaan jatkuvasti. Yhteistyö alan toimijoiden kanssa on ollut onnistunutta. Suomalainen hevososaaminen on arvostettua myös kansainvälisesti, ja me haluamme toimia hevosenpidon mallimaana.

Alle olemme kirjanneet pykäläkohtaisia huomiota ja ehdotuksia lausunnolla olevaan asetuseräluonnokseen.

3 § Kohtelu, kielletyt ja sallitut välineet ja laitteet

Yksittäisen varusteen (turpahihna, kieliside tai muu vastaava) nimeäminen ja nostaminen esille asetustasolla on tulevaisuutta ajatellen tekijä, joka rajoittaa ja voi jopa heikentää hevosten hyvinvointia. Tutkimus ja tieto eri varusteista lisääntyy jatkuvasti ja uusia varusteita kehitetään jo käytössä olevien rinnalle tai korvaamaan olemassa olevia. Lajikohtaisesti sääntöjä muutetaan tästä syystä vuosittain. Lajikohtaisten sääntöjen päivittäminen hevosen hyvinvointia ajatellen on tulevaisuudessa haastavaa, jos jokin varuste on määritetty asetustasolla sallituksi varusteeksi. Tämä voi heikentää hevosten hyvinvointia, kun jousto lajikohtaisten sääntösten muuttamiselle ei asetuksen pohjalta ole. Tällä hetkellä Euroopan ravimaiden kesken keskustellaan mm. kielisiteen tarpeellisuudesta tulevaisuudessa, jonka käyttö on tällä hetkellä lyhytaikaista kilpailutilanteessa. Kaikkien varusteiden osalta niiden hyvin perusteltu käyttötarkoitus, oikea sovittaminen ja varusteiden sopivuus hevoselle ovat ratkaisevia, kun arvioidaan varusteen käyttöä hevosen hyvinvoinnin näkökulmasta.

Ehdotus:

Hevosilla käytettävien varusteiden tulee olla oikean kokoiset ja huolellisesti sovitettu. Varusteita tulee käyttää oikeaan käyttötarkoitukseen perustuen ja niiden tulee olla ehjät ja turvalliset. Varusteet eivät saa aiheuttaa hevoselle kipua tai ulkoisia vammoja. Hevosten jalkoja ei saa sitoa yhteen niin, että estetään hevosen liikkuminen. Hevosta ei saa sitoa kiinni kuolaimista niin, että hevosen suuhun voi kohdistua voimakas paine.

4 § Sosiaaliset suhteet

Hevonen on sosiaalinen eläin, jonka hyvinvoinnin perustana on toisen hevosen läsnäolo ja kosketus. Vaatimus turpakosketuksesta tallissa tai karsinassa ei ole välttämätöntä, jos se toteutuu muissa olosuhteissa esimerkiksi tarhauksen yhteydessä.

Uuden hevosen hankinnan tulee aina olla vastuullinen tapahtuma, koska hevosen tulee olla sopiva koulutukseltaan, käyttäytymiseltään ja terveydentilaltaan tarkoitettuun käyttöön. Uuden hevosen hankinta ei välttämättä ole mahdollista 2 kuukauden aikamääräyksen aikana.

Ehdotus:

Hevosella tulee olla näkö- ja kuuloyhteys lajitoveriin tallissa ja pihatossa. Aasilla tulee olla lajitoverina aasi.

Edellä 1 momentissa säädetystä voidaan poiketa, jos hevonen tai osa tallin hevosista on poissa lyhytaikaisesti. Lyhytaikaisella poissaololla tarkoitetaan hevosten tarhaukseen, liikuttamiseen, kilpailu- ja valmennusmatkoihin tai vastaaviin tilanteisiin liittyvää poissaoloa.

Edellä 1 momentissa säädetystä voidaan poiketa myös, jos yhdestä tai useammasta hevosesta joudutaan äkillisesti luopumaan. Tämä poissaolo ei kuitenkaan saa ylittää 3 kk.

Hevosella tulee olla mahdollisuus turpakosketukseen tallissa tai tarhassa. Turpakosketuksen vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa tapauksissa, jotka koskevat orihevosiä, aggressiivisiä hevosia, lääkittyjä tai sairaita hevosia, hevossairaalan talleja, karanteenitalleja tai talleja, joissa hevoset viettävät lyhyitä aikoja kilpailu- tai valmennustapahtumiin liittyen.

5 § Lisävaatimukset varsojen sosiaalisille suhteille

Varsojen vieroituskäytäntö ja siihen ehdotuksessa oleva ehdoton 6 kk ikäraja on asia, jossa varsan ensimmäisen vuoden kokonaishyvinvointi voi laskea nykyisestä merkittävästi. Yksittäisenä asiana 6 kk vieroituskäytännön on hyvin perusteltavissa ja jo yleisesti käytössä. Eläinten hyvinvointilain 20 § varsinkin ensimmäisen kappaleen kohdat jäävät kuitenkin osalta vieroitetuilta varsoilta oleellisesti heikommiksi, kun ne sopivan pihattolauman sijaan joutuvat viettämään ensimmäisen talven esimerkiksi vain aikuisen hevosen seurassa tarhassa ulkoillen tai ne siirretään pihattolaumaan muita myöhemmin. Tämä määräys vaikuttaa ennen kaikkea

suomenhevoskopasvatukseen ja uhkaa myös rodun säilymistä, jos varsamäärät laskevat vielä nykyisestä.

Muista pohjoismaista Ruotsi ja Tanska ovat uusineet hevosten hyvinvointilainsäädäntönsä 2020-luvulla. Maiden hevosten hyvinvointia koskevassa lainsäädännössä ei ole määritelty varsojen vieroitusikä, vaikka näissä maissa hevoskopasvatus on selvästi laajamittaisempaa kuin Suomessa. Asetustasolla tulisi määrittää, että varsan tulee olla fyysisesti ja psyykkisesti riittävän kehittynyt, jotta vieroittaminen ja varsan ensimmäisen elinvuoden kasvun ja kehittymisen turvaaminen on mahdollista tehdä hyvinvointi edellä. Tämä määritelmä antaa valvovalle viranomaiselle mahdollisuuden myös kieltää vieroittamista alle tai yli 6 kk ikäistä varsaa, jos varsa on alikehittynyt tai joku muu syy estää varsan vieroituksen.

Ehdotus:

Varsan tulee olla fyysisesti ja psyykkisesti riittävän kehittynyt, jotta se voidaan vieroittaa emästä.

Alle 2-vuotiaalla hevosella tulee olla tarhassa ja laitumella vähintään yksi toinen hevonen seuranaan. Tästä voidaan poiketa, jos hevoset ovat kengitettyjä ja on vaarana, että ne vahingoittavat toisiaan. Ori- ja tammavarsat tulee pitää erillään viimeistään 12 kk iästä eteenpäin tai aiemminkin mikäli varsat esittävät laumassa sukukypsyyden merkkejä.

6 § Hevosen hoito

Hevosten suutarkastuksesta asetusehdotuksessa sanotaan, että se on tehtävä säännöllisesti ja tarkastuksen perusteella pitää pystyä ratkaisemaan voidaanko hevosella käyttää kuolaimia. Asetusehdotuksessa tai perustelumuiotiossa ei määritellä tarkemmin, mikä luokitellaan säännölliseksi tarkastukseksi ja kenen toimesta tarkastuksen tulee tapahtua. Asetusluonnoksesta ei selviä, kuinka mahdollisia tarkastuksessa esille tulleita löydöksiä luokitellaan tai arvioidaan ja kuka tämän luokittelun voi tehdä.

Hevosen suun kunto ja varusteiden sopivuus ovat yksi merkittävä osa hyvää hevostenpitoa, mutta hevosen riittävää hoitoa määritettäessä tulee huomioida kaikki osa-alueet kokonaisuutena. Tämä kokonaisuus sisältää hevosen päivittäisen yleistarkastuksen (mm. yleisvointi, tavanomainen käytös, iho, jalat, kaviot, suu, silmät), suitsituksen, valjastuksen, satuloinnin ja muiden apuvälineiden oikean sovittamisen, niiden kunnosta huolehtimisen ja asianmukaisen käytön. Suuvaurioiden luokittelu ja hoidosta päättäminen on sairauden diagnoosin tekoa, joka kuuluu eläinlääkärin toimenkuvaan.

Ehdotus:

Hevonen tulee totuttaa käsittelyyn varhaisella iällä. Hevosen perusterveydenhuollosta ja puhtaudesta tulee huolehtia. Hevosen kunto ja yleisvointi tulee tarkastaa päivittäin. Kaviot tulee huoltaa säännöllisesti ja vuolla tai kengittää tarvittaessa.

7 § Ruokinta ja juotto

Hevosten liikalihavuus, sen aiheuttamat terveysongelmat ja sairaudet ovat nykyaikana yksi merkittävimmistä hevosten hyvinvointiin liittyvistä riskeistä. Asetusehdotuksessa olisi erityisen tärkeää tuoda esille, että ruokinnan tulee täyttää hevosen ravitsemukselliset ja ruokintafysiologiset tarpeet suhteutettuna hevosen käyttötarkoitukseen.

Ehdotus:

Hevosen riittävästä vedensaannista tulee huolehtia. Vettä tulee olla saatavilla aina ruokinnan yhteydessä. Juoma-automaatteja käytettäessä suositellaan automaatissa veden virtausnopeuden olevan vähintään 8 litraa minuutissa. Hevosella tulee olla vettä jatkuvasti saatavilla laitumella ja tarhassa sulan veden aikaan. Pakkaskaudella tulee hevoselle olla tarjolla vettä tarhassa vähintään neljän tunnin välein. Eläinten hyvinvoinnista annetun lain 21 §:ssä säädetään hevosten veden saannista pysyvässä pitopaikassa.

Ruokinnan tulee täyttää hevosen ravitsemukselliset ja ruokintafysiologiset tarpeet suhteutettuna hevosen käyttöön. Ruokinnan muutosten tulee tapahtua asteittain. Hevosen tulee saada karkearehua riittävästi. Karkearehun saanti tulee järjestää siten, ettei hevosen paastoaika ilman karkearehua ole yhtäjaksoisesti yli kuutta tuntia. Edellä 1 ja 2 momentissa säädetystä vedensaantia ja ruokintaa koskevista vaatimuksista voidaan poiketa eläinlääketieteellistä syistä.

10 § Laitumia ja tarhoja koskevat vaatimukset

Tilavaatimukset uusien rakennettavien tarhojen osalta ovat merkittävästi suuremmat kuin muissa Pohjoismaissa 2020-luvulla voimaan tullessa hyvinvointilainsäädännössä. Tieteellisten tutkimusten mukaan tilavaatimukseen vaikuttavat monet eri tekijät ja selkeää luotettavaa yhteenvetoa eri tilavaatimusten eduista tai haitoista ei tällä hetkellä ole. Toisiinsa tottuneet, vakiintuneet laumat, joissa on keskenään toimeentulevia hevosia, voivat hyvin lähtökohtaisesti pienemmissäkin tarhoissa.

Vaatus sähköistetyn tarhan tilavaatimuksesta on kohtuuttoman iso. Perusteluna vaatimukselle on ollut, että sähköistetyssä tarhassa hevonen vähentää liikumista. Kyseiset tutkimukset on tehty pinta-alaltaan hyvin pienissä tarhoissa (esimerkiksi 3 x 6 m), joissa hevosia on pidetty lyhyt hetki ja verrattu hevosen pitämää etäisyyttä aitaan, jossa ei ole sähköä. Todellisuudessa hevoset tottuvat sähkölankoihin hyvin nopeassa ajassa. Sähkölangat lisäävät turvallisuutta hevosia tarhattaessa sekä laitumilla, sillä ne vähentävät aitojen rikkoontumista hevosten nojatessa niihin ja ehkäisevät hevosen irtipääsyn vaaran.

Liian suuri tarhojen kokovaatimus vähentää hevosten ulkoiluun käyttämää aikaa talleilla, joilla on rajallinen määrä maa-alaa käytettävissä. Hevosen kokonaishyvinvointi vähenee, jos tarhojen

kokovaatimusta nostetaan kohtuuttoman suureksi. Tällöin tarhassa-oloaikaa vähennetään ja tarhoja joudutaan yhdistämään. Hevoset seisovat enemmän karsinassa ja tämän seurauksena mm. hengitysteiden ja liikuntaelimistön ongelmat lisääntyvät muun hyvinvointiin vaikuttavia tekijöiden laskun lisäksi. Tämä koskee etenkin kasvukeskusten läheisyydessä sijaitsevia talleja.

Tilavaatimuksia määritettäessä ei oteta huomioon, minkälainen hevositysilö on kyseessä ja mikä yksilön liikunnan tarve on. Nuori kasvava hevonen vaatii omaehtoista liikuntaa eri tavalla kuin valmennuksessa oleva hevonen, joka ulkoilee ja liikkuu omaehtoisesti tarhassa vähemmän. Tarhaus ei ole suoraan verrattavissa liikuntaan ja säännöllisessä valmennuksessa oleville hevosille tarhaus on mielenvirkistystä ja ulkoilua, ei varsinaista liikuntaa. Hevosilla, joita ei valmenneta tai muuten huolehdita niiden liikkumisen tarpeesta sekä kasvavilla hevosilla, tulisi olla enemmän tilaa käytettävissään.

Ruotsin hyvinvointilainsäädännössä on muotoiltu, että hevosen tulee mahtua liikkumaan tarhassa kaikissa askellajeissa. Pidämme tätä hyvänä määrityksenä tarhojen ja laitumien tilavaatimuksille.

Ehdotus:

Laitumien ja tarhojen aitaamiseen käytettyjen rakenteiden tulee olla hevoselle turvallisia eikä niissä saa käyttää piikkilankaa. Aitauksen on oltava helposti hevosen havaittavissa. Aitauksessa ei saa olla ahtaita tai teräviä kulmia.

Tarhan pohjan tulee olla pitävä. Hevosen tulee voida keliolosuhteista riippumatta vähintään seistä tarhassa paikassa, jossa sen kaviot eivät uppoa mutaan. Lanta tulee kerätä tarhasta säännöllisesti.

Tarhan säänsuojan tulee olla rakennettu siten, että siinä on katos ja vähintään kaksi seinää. Laitumella säänsuojaksi riittää luonnon puusto. Aasilla tulee olla laitumella ja tarhassa aina rakennettu säänsuoja.

Hevosella tulee olla tilaa liikkua tarhassa kaikissa askellajeissa. Yhteistarhaukseen tulisi valita keskenään hyvin toimeentulevia hevosia ja tarhojen pinta-alan tulee olla riittävän suuri, jotta hevosilla on tilaa väistää toisiaan. Yhteistarhauksessa on otettava huomioon tarhojen koko, muoto ja vesi- sekä ruokintapisteiden sijoittelu, jotta voidaan huolehtia jokaisen hevosen turvallisuus tarhatessa.

13§ Pihattoja koskevat erityisvaatimukset

Pihatossa tulee olla katto ja neljä seinää, jotka eivät ole avoimia seinän alaosasta. Pihatton oviaukossa tulee olla tuulensuoja. Makuupaikkojen tulee olla suojassa tuulelta ja sateelta. Pihatton tulee olla suunniteltu siten, että lauman alempiarvoiset hevoset pääsevät kulkemaan sisälle ja ulos.

Kaikkien hevosten tulee mahtua syömään pihatossa samanaikaisesti. Pihatossa tulee olla mahdollisuus kytkeä hevoset ruokinnan ajaksi. Pihaton kuivitetun makuualustan tulee mahdollistaa kaikkien hevosten makaaminen samanaikaisesti

Ehdotus:

Pihatoissa tulee olla mahdollisuus kytkeä hevoset ruokinnan ajaksi tai muuten varmistaa, että yksilöllinen ruokinta kullekin hevoselle on mahdollista.

14§ Siirtymäsäädökset

Koemme, että rakenteellisia muutoksia vaativien muutosten osalta siirtymäaikamääräykset ovat liian tiukat.

Ehdotus:

Rakenteellisia muutoksia vaativien 14 § 1 ja 2 momentin muutosten osalta siirtymäaikamääräykset ovat 20 vuotta eli tulevat voimaan 1 päivästä tammikuuta 2045.

Siirtymäaikaa 5§ 1 momentin vaatimukseen varsojen vieroitusiästä ei tarvita, kun asetustekstiä muutetaan vastaamaan lausunтовastineen ehdotuksen mukaista pikkuvarsojen kokonaisyhyvinvointia tukevalla tavalla.

4§ 4 momentin vaatimusta turpakosketuksen mahdollistamisesta talliolosuhteissa ei tarvita silloin, kun turpakosketus voidaan toteuttaa lausuntoehdotuksessa ehdotetulla tavalla.

LOPUKSI

Näillä edellä kirjatuilla pykäläkohtaisilla huomioilla olemme pyrkineet nostamaan esiin ne mielestämme asetustasolla määritettävät hevosen pitoon liittyvät parannukset, jotka aidosti lisäävät hevosten hyvinvointia ja helpottavat myös toiminnan valvontaa. Valvonnan kuormittaminen ja asetusten kiertäminen epätoivotulla tavalla ei lisää hevosten hyvinvointia.

Viime vuosien aikana Suomessa hevosten hyvinvoinnin yksi merkittävä ongelma on ollut se, että nykyisellään eläinsuojelutyö ja hyvinvointipoiikkeamien valvonnan resursointi ja yhdenmukaisuus valtakunnallisesti ovat haastavia. Valvontaeläinlääkärit eivät pysty puuttumaan kuin kaikista räikeimpiin tapauksiin. Suomen Hippoksen tekemien eläinsuojeluilmoitusten osalta kaikki eivät johda edes tarkastuskäyntiin resurssipulan takia tai valvovalla eläinlääkärillä ei aina ole mahdollisuutta puuttua tilanteeseen tulkintakysymysten takia. Hevosen kohteluun liittyvät epäkohdat ovat myös valvontaeläinlääkäriin ulottumattomissa, jos pitopaikkaolosuhteet täyttävät lain vaatimukset. Toisaalta valvontaeläinlääkäriin työaikaa ja resurssia saattaa kulua tulkinvaraisiin ja kokonaisuuden kannalta epäolennaisiin asioihin.

Laki ja sen asetukset asettavat minimivaatimuksen hevosten hyvinvoinnille. Niiden pitää olla niin selkeät ja hallittavat, että tiukassakin valtion taloudellisessa tilanteessa valvonnan resurssilla pystytään puuttumaan epäkohtiin eikä asetusten yksityiskohtainen tulkinta ole este hevosten kokonaisyhyvinvoinnin arviointiin. Jotta tämä on mahdollista, on asetustasolla pystyttävä myös luottamaan alan ammattilaisten kykyyn ja haluun huolehtia hevosten hyvinvoinnista. Suomen Hippoksen toiminnan alaiset ammattilaiset pitävät hevosia jatkuvan alan omavalvonnan alla niin julkisen kilpailuvalvonnan kuin esimerkiksi hevoskaupan osalta ja investoivat hevosten hyvinvointiin merkittävästi myös taloudellisesti haastavina aikoina. Hevosten eteen tehdään enemmän kuin laki tai asetukset vaativat.

Toivomme, että asetusluonnosta on vielä mahdollista työstää yhdessä alan eri sidosryhmien ja asiantuntijoiden kanssa, jotta se tulisi asettamaan hevosen hyvinvoinnin etusijalle ja takaisi hevosalan toimintakyvyn tulevaisuudessa.